

Antwerpen ontvangt de Belfius Smart City Award 2015 dankzij «Stadslab2050 – Energie voor het Antwerpse hart»

De Belfius Smart City Award 2015 voor de Belgische stad of gemeente die het creatiefst uit de hoek kwam op het vlak van duurzame innovatie ging naar Antwerpen voor zijn project «Stadslab2050 – Energie voor het Antwerpse hart». Negen andere steden waren eveneens in de running.

Stadslab2050 (<http://stadslab2050.be/>) is een ‘stedelijk laboratorium’ dat de omslag naar een duurzaam Antwerpen wil helpen verwezenlijken. Stadslab2050 is een uniek samenwerkingsverband tussen overheid, bedrijven, bewoners en organisaties in de stad dat ‘trajecten’ (of ‘thematische sporen’) op touw zet rond een aantal onderwerpen. Het doel is telkens te komen tot concrete acties en experimenten die bijdragen aan een duurzame stad.

Een van die trajecten heet “Energie voor het Antwerpse hart” en ging van start in maart 2014. Samen met drie partners – Smart Grid Flanders, Unizo Antwerpen Stad en Eandis – wil het stadsbestuur versneld inzetten op energiebesparing en duurzame energie in ‘het hart van Antwerpen’ – een ‘pilotgebied’ dat zich uitstrekt van het Centraal Station tot aan de Schelde, waar er druk gewerkt, gewinkeld en ‘gerecreëerd’ wordt. Met dit traject hoopt de stad ook de kiemen te leggen van het winkelhart van de toekomst.

Binnen het traject “Energie voor het Antwerpse hart” lopen vandaag concrete acties en experimenten. Zo is er bijvoorbeeld het idee voor een energie pop-up store als alternatieve locatie voor winkeliers die een grondige, energetische renovatie van hun pand willen doorvoeren. Een “smart box” die de koeling, verlichting en verwarming slim aanstuurt, vermindert de energiefactuur met

minstens 20%. Eandis werkt een proefproject uit rond het sluiten van winkeldeuren, in het najaar en winter 2016 willen ze de eerste praktijktests opzetten.

Rond het concept ‘Energy Performance Contracting’ zijn er 3 piloten opgestart.

In het eerste helpt EY diverse schoolgebouwen (Universiteit Antwerpen, Karel De Grote hogeschool, Atheneum Antwerpen en Steinerschool Antwerpen) om hun energieverbruik terug te dringen (doel is hier 30% reductie). Een tweede pilootproject legt de focus meer op appartementsgebouwen en verenigingen van mede-eigenaars. Een laatste piloot loopt bij Antwerp World Diamond Centre (AWDC). Een eerste energieaudit levert daar voor AWDC 15% energiebesparing op via Energie Performance Contracting. AWDC gaat deze formule nu ook promoten bij andere gebouwbeheerders in de Antwerpse diamantwijk. Colruyt Group wil een low-impact winkel realiseren en heeft de ambitie om met elk nieuwbouwproject in de stad Antwerpen hierin een stap verder te gaan. Universiteit Antwerpen brengt warmteverliezen in beeld, een aanzet om in de toekomst slimme warmte-uitwisseling tussen gebouwen mogelijk te maken.

De 9 andere laureaten.

MECHELEN GENOMINEERD MET LED-VERLICHTING 'LUNAVISION'

Als eerste stad in Vlaanderen schakelde Mechelen in 2011 over op energiezuinige led-technologie voor de openbare verlichting in de binnenstad. In samenwerking met Eandis en Philips werd een performant en slim verlichtingssysteem ontwikkeld, gedoopt 'Lunavision' een knipoog naar de lokale legende van de Maneblussers. In een 90-tal straten in woonwijken en in de voornaamste winkelstraat werden de led-lampen al ingevoerd.

Led-lampen zijn energiezuiniger, goedkoper in het onderhoud en gaan drie keer langer mee dan de klassieke lantaarnpaal. Bovendien kan de technologie gekoppeld worden aan slimme toepassingen zoals het dimmen van verlichting 's nachts en bewegingsdetectie. Daarbij neemt de lichtsterkte toe wanneer er beweging wordt waargenomen. De gedimde lampen beperken de lichthinder 's nachts. Ten slotte kan je met de nieuwe verlichting beter kleuren onderscheiden en gezichten herkennen. De nieuwe led-verlichting zorgt kortom voor een flinke verbetering van de uitstraling, de sfeer, het veiligheidsgevoel en het milieu in de binnenstad. Met Lunavision positioneert Mechelen zich duidelijk als voortrekker in België op het vlak van slimme en duurzame stadsverlichting.

Bovendien draagt de innovatie bij aan het engagement van de stad Mechelen om de eigen CO₂-uitstoot te verminderen en te streven naar een klimaatneutrale organi-

satie tegen 2018. In Mechelen zijn er 10.121 lichtpunten die in 2011 nog goed waren voor een elektriciteitsverbruik van ruim 4400 MWh. Intussen werden al een 700-tal armaturen en alle feestverlichting vervangen door led-verlichting, resulterend in een energiebesparing van meer dan 36,6 MWh of 18 % in energieverbruik. Dat komt overeen met 8,5 CO₂ die jaarlijks minder wordt uitgestoten, en een besparing van 6500 euro op de verbruiksfactuur van de stad.

GENT GENOMINEERD MET HET AANBOD "ENERGIECOACHING OP MAAT" VOOR GENTSE BEDRIJVEN

"Energiecoaching op maat van uw bedrijf" is een project dat gelanceerd werd in het kader van het meerjarig klimaatplan van de Stad Gent. Eerder al hielp de stad 15 Gentse ondernemingen om hun energieverbruik met ongeveer 20% terug te schroeven. Een globale besparing van maar liefst 360.000 euro en 1.820 ton CO₂ minder uitstoot.

Omwille van dit succes en de positieve reacties van de deelnemers besloot de stad om professionele energiecoaching aan te bieden aan minstens 110 andere bedrijven die een energieverbruik hebben dat hoger ligt dan of gelijk is aan 100.000 kWh elektriciteit of 345.000 kWh thermisch. Na het uitvoeren van een energiescan wordt elk deelnemend bedrijf een jaar lang begeleid bij de opmaak én de uitvoering van een energiebesparingsplan. Met een voorzichtige inschatting zou het mogelijk moeten zijn om 10% minder CO₂ uit te stoten, wat in totaal zou neerkomen op 9.350 ton of het equivalent van de uitstoot van bijna 1.900 gezinnen.

In januari 2009 ondertekende Gent als eerste stad in Vlaanderen het Burgemeestersconvenant. Gent engageerde zich daarmee om haar CO₂-uitstoot tegen 2020 met meer dan 20 procent terug te dringen ten opzichte van 2007. Zo wil de stad op termijn evolueren naar een klimaatneutrale stad en energie-onafhankelijk worden door voluit te gaan voor vermindering van energieverbruik én de lokale productie van duurzame en hernieuwbare energie.

HERSTAL GENOMINEERD MET HET PROJECT « RÉ-ÉVOLUTION »

Herstal is al een tiental jaren bezig met een reeks ambitieuze projecten om de stadskern nieuw leven in te blazen, onder de globale noemer "Herstal Ré-évolution". Centraal in dat project staat de herinrichting van de Place Jean Jaurès, die wordt omgetoverd in een echte ontmoetingsplaats waar het gezellig keuvelen is, maar waar ook de laatste innovaties, nieuwe technologieën en energiebesparingen ten dienste van de burgers worden gesteld.

Het nieuwe stadhuis, dat in opbouw is in het verlengde van het plein, heeft alle kenmerken van een slim gebouw: het dak en de buitenmuren zijn met planten begroeid om aan de « lage-energienormen » te voldoen, er zijn zonnepanelen voor de productie van warm water voor het sanitair en de centrale verwarming van de lokalen, e-administratie met « slimme palen » staat ten dienste van de burgers... Bovendien komt er op hetzelfde terrein een vastgoedpromotie met woningen, kantoren of kleine handelszaken, een openbaar park en een parking met 250 plaatsen.

SMART CITY AWARD

OOSTENDE GENOMINEERD MET HET PILOOTPROJECT “OPBRENGSTGARANTIE VOOR ENERGIEBESPARENDE MAATREGELEN BIJ EIGENAARS UIT DE LAAGSTE INKOMENSGROEP”

In 2010 ondertekende Oostende het Burgemeestersconvenant voor lokale en duurzame energie. Dat betekent dat de stad zich engageert om alles eraan te doen om nog minder CO2 uit te stoten dan wat Europa oplegt. Om dat te bereiken, is zuiniger en efficiënter omspringen met energie absoluut noodzakelijk, en vaak moet eerst geïnvesteerd worden in (isolatie)werken om de energiefactuur te verminderen. Een investering die niet elke huiseigenaar zomaar meteen kan doen, zelfs als hij nadien de kosten recupereert door een lager energieverbruik.

Het pilootproject “Opbrengstgarantie voor energiebesparende maatregelen”, dat de Stad Oostende lanceerde via een autonoom gemeentebedrijf, wil net die eigenaars uit de laagste inkomensgroep een duwtje in de rug geven. Er komt een grondige doorlichting van het energieverbruik van de woning, gevolgd door advies op maat. Investeringen wegen op geen enkel moment op het maandelijkse gezinsbudget dankzij de opbrengstgarantie. Eigenaars gaan een lening aan en betalen deze terug met de effectief gerealiseerde energiewinsten. Na afloop van de lening hebben ze een energiezuiniger huis en gaat de winst die ze realiseren op de energiefactuur niet langer naar de terugbetaling, maar naar hun eigen portemonnee.

Het gaat dus om een project met een grote sociale impact, dat duurzaam wonen toegankelijk maakt voor iedereen.

BRUSSEL GENOMINEERD MET HET «OPEN DATA» PLATFORM

Het «Open Data» platform werd in 2014 gelanceerd en bevat momenteel 348 reeksen gegevens over Brussel en zijn partners. Of u nu de exacte locatie zoekt van parkeerplaatsen voor personen met een beperkte mobiliteit, wilt weten waar u de fontein met drinkbaar water kunt vinden of wilt nagaan of er nog beschikbare deelfietsen zijn aan het dichtstbijzijnde station: met een paar clicks op <http://opendata.brussel.be> hebt u vrij toegang tot een hele waaier aan gegevens van de Stad Brussel, meestal ook in realtime.

Door systematisch zijn openbare gegevens te digitaliseren om ze te kunnen delen met zijn burgers, werpt Brussel zich duidelijk op als pionier en voorbeeld op het vlak van Open Data in België, en zet zich daarmee op één lijn met grote metropolen als Parijs of New York. De troef voor Brussel is de nadruk op de visuele voorstelling van de gegevens in kaarten of grafieken.

Dit project maakt het leven van zowel burgers als administratief personeel gemakkelijker : vlotte opzoekingen, minder bezoeken aan de administratieve stadsdiensten, efficiëntere verplaatsingen dankzij de geolocalisatie...

DE STAD LUIK EN HAAR PROGRAMMA VÉLOCITÉ

Vélocité is de fietsverhuurdienst voor lange of halflange duur van de stad Luik, in samenwerking met de vereniging Pro Vélo. Het gaat om een uniek programma in Wal-

lonië, gericht naar alle Luikenaars die hun gewoontes op vlak van verplaatsingen willen veranderen. Naar aanleiding van het succes van het programma besloot de stad om een versnelling hoger te schakelen, en nu ook fietsen met elektrische trapondersteuning (ETO) in het aanbod op te nemen, naast de klassieke tweewielers.

Dit project past in de globale strategie rond ecologische stedelijke vervoermiddelen. Terwijl de verplaatsingen in het midden van de vallei nog gemakkelijk met een gewone fiets gedaan kunnen worden, blijken de langere trajecten naar de rand van de stad soms moeilijker, vooral omwille van de steile hellingen in het Luikse. Een ETO kan in dat geval de ideale oplossing zijn en een ecologisch alternatief voor de wagen, want zonder uitstoot van CO2 of andere vervuulende gassen.

Enig nadeel: de aankoopprijs. Die is momenteel nog relatief hoog, vooral als de gebruiker nog niet kon uittesten of dit vervoermiddel echt iets voor hem of haar is. Daarom wil de stad Luik tot maart 2017 aan 400 personen of gezinnen de kans geven om gedurende twee maanden gratis een ETO te gebruiken.

LIER GENOMINEERD MET EEN PROJECT VOOR VOLLEDIGE AUTOMATISERING VAN NOTARIËLE INLICHTINGEN

Tot voor kort moesten alle aanvragen van notarissen en vastgoedmakelaars m.b.t. notariële inlichtingen manueel en per perceel worden afgehandeld door de medewerkers van verschillende stadsdiensten. Een arbeidsintensief proces waardoor een behandelingstijd van één maand niet uitzonderlijk was. ●●●

SMART CITY AWARD

Die behandelingstijd is nu teruggebracht tot enkele minuten: het project om de bestaande digitale registers te updaten, te vervolledigen en samen te brengen in één centrale databank voor alle stadsdiensten zorgt ervoor dat notarissen en vastgoedmakelaars na een eenmalige registratie gewoon via een aanvraagformulier op de website van de stad inlichtingen kunnen opvragen voor één of meerdere percelen, en ze ook quasi in real time per mail ontvangen.

De inlichtingen worden niet alleen sneller en efficiënter opgestuurd, ook de datakwaliteit is verbeterd en de digitalisering schakelt papieren archieven en rapporten uit, wat ook goed is voor het milieu.

DEINZE GENOMINEERD MET HET PROJECT “GRATIS BLUE-BIKE DEELFIETSEN”

Het derdebetalerssysteem is het resultaat van een samenwerking tussen de Stad Deinze en Blue Mobility, en laat aan alle inwoners en bezoekers toe om de Blue-Bike deelfietsen te gebruiken. De basisprijs van 10 euro voor een Blue-Bike abonnement blijft behouden, maar het bedrag van 3 euro per rit wordt volledig gedragen door de stad. Bovendien kunnen alle Deinzenaars ook gratis gebruik maken van een Blue-Bike op alle plaatsen waar het systeem beschikbaar is.

Deze maatregel kadert in een doorgedreven fietsbeleid, met onder andere veel aandacht voor tweewielers bij de heraanleg van het Sint-Poppoplein en de Grote Markt en een ‘fiets-snelweg’ in aanleg tussen Deinze, Gent en Waregem waarvan al een deel officieel geopend werd in oktober 2014.

LA HULPE GENOMINEERD MET HET PROJECT “LA HULPE AU BOUT DES DOIGTS”

Kapotte openbare verlichting, sluikstorten, een kapotte zitbank... Met de app BetterStreet, ontwikkeld door de jonge Belgische start-up Better Company en al sinds eind 2013 toegepast in La Hulpe, kunnen de inwoners via een gegeolocaliseerde foto aan de gemeente signaleren welk probleem zich waar stelt. De bevoegde diensten worden meteen op de hoogte gesteld en hebben dus ook meteen alle nodige info om het probleem op te lossen, zonder eerst voordien te moeten passeren.

Een grote tijdswinst dus, een snellere en betere aanpak, en voor de inwoners het gevoel echt gehoord te worden door de gemeente. Wie een probleem signaleert wordt immers ook op de hoogte gehouden van het gevolg dat men eraan geeft én kan alles in real time volgen op <https://betterstreet.org/be/lahulpe>, waar alle gesignaleerde problemen, in behandeling of reeds opgelost, te zien zijn.

Daarnaast is er ook de algemenere app “La Hulpe”, waar de app BetterStreet deel van uitmaakt. De app “La Hulpe”, ook voor smartphone en tablet, geeft toegang tot een brede waaier aan info en diensten: de sportkalender van de gemeente, culturele activiteiten, feesten, openingsuren van de administratieve diensten,... De lokale handelszaken kunnen ook, indien ze dit wensen, via deze app over een gratis webpagina beschikken. Sportclubs en verenigingen kunnen rechtstreeks hun activiteiten en evenementen in de gemeentelijke kalender plaatsen. Deze nieuwe app werd ontwikkeld in samenwerking met TagTagCity – nog zo’n veelbelovende Belgische start-up – en maakt gebruik van de MobiCities-oplossing.

Timothy Segers, Utop 3D nr.2 2015, photo M HKA